

Інформаційно-комунікаційні технології в освіті

УДК 37.013:004]:316.325(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17410449>

ІТ-освіта в Україні у контексті мережевого суспільства: трансформація цінностей

Богомаз Оксана Юріївна

доктор філософії в галузі «Освіта/педагогіка», старший викладач кафедри методології та методики суспільних дисциплін

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-0133-1576>

Прийнято: 05.10.2025 | Опубліковано: 22.10.2025

***Анотація:** Сучасні трансформації у сфері освіти в Україні відбуваються під потужним впливом глобальної цифровізації та розвитку мережевого суспільства. Ці процеси радикально змінюють вимоги до професійних навичок і формують нову освітню парадигму. Особливо значущою у цьому контексті є ІТ-освіта, яка визначає конкурентоспроможність молодого покоління на міжнародному ринку праці та формує нові соціокультурні орієнтири.*

***Метою статті** є дослідити особливості розвитку ІТ-освіти в Україні в умовах становлення мережевого суспільства та визначити ключові зміни у системі цінностей, що супроводжують цей процес.*

***Методи.** У роботі використано міждисциплінарний підхід, що поєднує аналіз наукових джерел у галузі філософії освіти, соціології та інформаційних технологій, а також порівняльний аналіз освітніх практик провідних українських ЗВО та міжнародного досвіду.*

***Результати дослідження.** Встановлено, що ІТ-освіта в Україні набуває стратегічного значення як чинник інтеграції у глобальний цифровий простір. Мережева взаємодія також сприяє формуванню професійних спільнот та обміну досвідом..*

***Висновки.** ІТ-освіта стає не лише інструментом професійної підготовки, а й важливим елементом соціалізації в мережевому суспільстві. Вона формує у громадян цифрову культуру, що є необхідною умовою для повноцінного життя та участі у сучасному демократичному суспільстві. Подальший розвиток потребує поєднання державних ініціатив (забезпечення фінансування, оновлення стандартів), інноваційних освітніх практик (впровадження проектного навчання, дуальної освіти) та активної участі бізнес-середовища (менторство, стажування, створення спільних лабораторій), що забезпечить максимальну відповідність підготовки реальним потребам економіки. Перспективи дослідження полягають у розробці моделі оцінки соціального капіталу, сформованого в процесі ІТ-освіти.*

***Ключові слова:** ІТ-освіта, мережеве суспільство, трансформація цінностей, цифровізація, компетентності майбутнього.*

IT Education in Ukraine within the Context of the Network Society: Transformation of Values

Oksana Bohomaz

PhD in Education/Pedagogy,

senior lecturer, Department of Methodology and Techniques of Social Disciplines,

Dragomanov Ukrainian State University

9 Pyrohova Street, Kyiv, 01601, Ukraine

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0133-1576>

Abstract. *Contemporary transformations in the field of education in Ukraine are occurring under the strong influence of global digitalization and the development of the network society. Particularly significant in this context is IT education, which determines the competitiveness of the younger generation in the international labor market and shapes new sociocultural orientations. Its development has become not only a sectoral task but also a key factor in the modernization of the entire educational system and societal values. The purpose of the article is to examine the specific features of IT education development in Ukraine within the framework of the network society and to identify the key changes in the value system accompanying this process.*

Methods. *The study employs an interdisciplinary approach that combines the analysis of scholarly sources and a comparative analysis of educational practices. Methods of system analysis were used to structure data on labor market dynamics and requirements for IT specialists, as well as the content analysis method for studying educational standards and programs.*

Results. *The findings indicate that IT education in Ukraine is acquiring strategic importance as a factor of integration into the global digital space. The transformation of educational values has been identified: from prioritizing academic knowledge to the formation of flexible competencies oriented toward practical application and lifelong learning. The growing role of network technologies in shaping new models of educational interaction is emphasized.*

Conclusions. *IT education is becoming not only an instrument of professional training but also an essential element of socialization in the network society. It forms a digital culture in citizens, which is a necessary condition for a full life and participation in a modern democratic society.*

Keywords: *IT education, network society, value transformation, digitalization, future competencies.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобальної цифровізації освіта виступає не лише засобом передачі знань, а й важливим чинником формування соціальних відносин, культурних орієнтирів та професійних компетентностей. Особливу роль у цьому процесі відіграє ІТ-освіта, яка у ХХІ столітті стає одним із ключових інструментів інтеграції України до світового інформаційного простору.

Становлення мережевого суспільства зумовлює появу нових викликів і можливостей для освітньої системи. Традиційна парадигма навчання, орієнтована на академічні знання та репродуктивне засвоєння матеріалу, поступово поступається місцем моделі, що ґрунтується на гнучких компетентностях, практичній спрямованості та безперервному навчанню. У цьому контексті ІТ-освіта постає як стратегічний ресурс розвитку особистості та суспільства загалом.

Разом із тим актуальним є питання трансформації ціннісних орієнтацій, які формуються в процесі здобуття освіти. Якщо раніше пріоритет надавався фундаментальній підготовці та академічному престижу, то нині на перший план виходять інноваційність, мобільність, здатність до швидкої адаптації та співпраці в мережевих середовищах.

Тому дослідження розвитку ІТ-освіти в Україні в контексті мережевого суспільства є необхідним для розуміння того, яким чином змінюються освітні цінності та які перспективи відкриваються перед майбутніми поколіннями у цифрову добу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна ІТ-освіта в Україні розглядається як ключовий фактор формування мережевого суспільства, а її дослідження неможливе без звернення до класичних праць. Фундаментальні основи контексту закладені в роботах Мануеля Кастельса [1, 2], який системно описав «інформаційну епоху», де мережі та інформація стають домінуючим організаційним принципом. Ця парадигма вимагає від освіти постійної

гнучкості. Філософське підґрунтя також відображено у концепції Зигмунта Баумана [3] про «плинну сучасність», яка підкреслює необхідність підготовки ІТ-фахівців до мінливості та безперервного навчання (lifelong learning), що саме по собі стає новою цінністю. Зарубіжні дослідники, як-от Дон Тапскотт [4], акцентують на особливостях «мережевого покоління» (Net Generation) – основних суб'єктів ІТ-освіти, які формують запит на інтерактивність та цифрову взаємодію.

Деніел Белл [5] та його ідеї про постіндустріальне суспільство, де головним ресурсом стає знання та інформація, заклали підґрунтя для розуміння ключової ролі освіти, зокрема ІТ-освіти, як рушія економічного розвитку.

Елвін Тоффлер [6] ввів поняття «третьої хвилі», де ключовими елементами є демасифікація, індивідуалізація та мережеві структури, що пояснює необхідність персоналізації та модульності освітніх програм в ІТ.

Канадський дослідник Джордж Сіменс сформулював нову освітню теорію, що безпосередньо відображає цінності мережевого суспільства [7].

Трансформація ІТ-освіти неможлива без зміни базових освітніх цінностей, що підтверджується роботами у сфері філософії освіти та соціології. Фундаментальні дослідження з філософії освіти, зокрема роботи Жана Бодрійяра [8], які розробляли концепцію симулякрів та гіперреальності, допомагають осмислити нові культурні феномени в освіті (віртуальна реальність, цифрове навчання). Це підкреслює потребу у розвитку критичного мислення для навігації в перенасиченому інформаційному просторі.

Американська соціологиня та психоаналітикиня Шеррі Теркл досліджує, як цифрові комунікації та соціальні мережі змінюють людську взаємодію, ідентичність та поняття близькості. Її праці є важливим джерелом для осмислення соціалізації в ІТ-освіті [9].

Українські науковці активно розвивають ці ідеї, адаптуючи їх до національного освітнього простору. Хоча фундаментальні праці українських авторів часто є частиною колективних монографій або збірників, їхні ідеї про роль інформаційних технологій у модернізації освітньої системи є ключовими. Філософсько-соціологічне підґрунтя для аналізу мережевого суспільства та його впливу на свідомість і культуру закладено у працях С. А. Дацюка та Я. В. Любивого [10]. Їхні дослідження допомагають зрозуміти, як мережеві структури впливають на суспільну організацію та формують нові цінності, орієнтовані на інтелектуальний капітал та горизонтальну взаємодію.

О. В. Зернецька зосереджує увагу на ролі комунікацій та глобального цифрового простору у цивілізаційних процесах, що критично важливо для розуміння соціокультурних орієнтирів ІТ-фахівця, що працює на міжнародному ринку [11].

Отже, огляд літератури демонструє, що під впливом мережевого суспільства відбувається перехід від цінності виключно знань і навичок до цінності саморозвитку, адаптивності та високої етичної відповідальності в цифровій площині.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значний науковий і практичний інтерес до розвитку ІТ-освіти в Україні, низка аспектів цієї проблеми залишається недостатньо дослідженою. Перш за все, бракує комплексного аналізу трансформації ціннісних орієнтацій студентської молоді в умовах мережевого суспільства, коли процес навчання все більше переміщується у цифрові середовища.

Крім того, обмежено розкрито соціокультурний вимір ІТ-освіти, зокрема її вплив на формування нових моделей соціалізації, ціннісних пріоритетів та світоглядних орієнтирів молодого покоління. Таким чином, актуальним є подальше вивчення взаємозв'язку між розвитком ІТ-освіти та трансформацією системи цінностей у контексті становлення мережевого суспільства.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є всебічне дослідження процесів становлення та розвитку ІТ-освіти в Україні у контексті формування мережевого суспільства, а також виявлення основних тенденцій трансформації освітніх і соціальних цінностей у цифрову добу. У сучасному світі, де інформаційно-комунікаційні технології визначають характер соціальних взаємодій, економічних відносин і способів навчання, особливого значення набуває аналіз того, як саме цифровізація змінює традиційну систему освіти та формує нову парадигму знань.

Завдання статті полягає у тому, щоб проаналізувати теоретичні основи концепції мережевого суспільства, представлені в працях Баррі Уеллмана та Мануеля Кастельса, і показати, яким чином ці підходи впливають на розуміння освітнього процесу в цифрову епоху. Особлива увага приділяється дослідженню розвитку ІТ-освіти в Україні як важливої складової інформаційно-цифрової трансформації суспільства.

Важливим аспектом дослідження є аналіз державних ініціатив, спрямованих на цифровізацію освіти, зокрема тих, що передбачені у Плані відновлення України.

Загалом метою статті є не лише аналіз стану ІТ-освіти, але й виявлення глибинних змін у системі цінностей, які супроводжують перехід до мережевого суспільства. У цьому контексті освіта розглядається як простір самореалізації, творчої взаємодії та формування нових компетентностей, де знання перестають бути статичним ресурсом і перетворюються на динамічний елемент соціальних зв'язків. Таким чином, ІТ-освіта постає не лише як галузь підготовки фахівців, а як стратегічний чинник розвитку особистості й держави у глобалізованому цифровому світі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інформація – глобальний ресурс людства. Вона є першим важелем, який веде до розвитку та прогресу цивілізації людства. Еволюційні процеси формування нашого суспільства та

виникнення державних інституцій завжди були пов'язані з накопиченням, поширенням та обробкою інформації. Функціонування суспільних відносин забезпечується через спілкування, яке є невід'ємним і дуже важливим аспектом людського існування, передумовою формування людини як соціального індивіда, у процесі якого відбувається обмін інформацією, досвідом, цінностями й навичками, результатами праці. Рівень розвитку окремо взятої країни тотожний рівню розвитку інформаційної інфраструктури. Інформація постійно збільшується, накопичується, ускладнюється, змінюється.

Передача та обмін інформацією відзначається високим рівнем організації комунікацій, що обумовило виникнення та впровадження принципово нових підходів у інформаційному просторі, поставивши освіту на перше місце. Тому інформаційне суспільство зарахувало категорію «освіта» до першої низки життєво необхідних навичок і сфер діяльності людини. Основним ресурсом сучасної ІТ-освіти є інформація — найцінніший актив, який визначає зміст, якість і конкурентоспроможність освітнього процесу. Саме вона виступає головним рушієм розвитку цифрової освіти, адже навколо інформації формуються нові освітні екосистеми, методики навчання та комунікації між учасниками освітнього процесу [13, с.11].

Освіта почала виступати важливою сферою життя суспільства з того моменту, коли передачу знань та практичних навичок було виокремлено з інших видів життєдіяльності соціуму і стала професійним завданням людей, які займалися навчанням і вихованням. Потреба в освіті як перейнятті соціального досвіду підростаючим поколінням виникла на початковому етапі історичного розвитку цивілізації. В історичному контексті погляди на етимологію категорії «освіта» формувалися під впливом культурного розвитку та соціального досвіду, накопиченого людством, які трансформувалися під впливом зміни світогляду. На цьому етапі вона проявлялася як спосіб забезпечення збереження культури та розвивалася разом з передачею практичних знань у процесі життєдіяльності. І

лише наприкінці XVIII століття під впливом педагогічних ідей швейцарського педагога Й. Г. Песталоцці, який ввів у науковий обіг поняття «освіта» і наповнив його сучасним змістом і воно означало в період кінця XVIII століття загальний духовний процес формування людини. З цього часу дане поняття набуло більш широкого значення.

Глобальні суспільні зрушення третього тисячоліття йдуть у прискореному темпі та мають незворотній характер, викликаний новими медіа, інформатизацією і демократизацією світового соціуму. Освіта в цьому процесі займає центральне місце, оскільки науковий прогрес потребує висококваліфікованого, інтелектуального, креативного фахівця, який за умови достатньої мотивації зможе досягнути вершин своєї діяльності. Поняття «ІТ-освіта» є складовою педагогічної категорії «освіта» – складного й багатоаспектного явища, що має багато визначень. ІТ-освіта в умовах мережевого суспільства не лише формує професійні навички, а й трансформує суспільні цінності.

У Законі України «Про освіту» від 05.09.2017 року визначається поняття «освіта»: «основа інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави» [14]. Також законом визначається мета освіти: «всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [14]. Такий зміст поняття

наголошує на суспільній важливості явища освіти та розглядається у ролі загальнолюдської цінності, яка виокремлена в різних наукових теоріях.

Проаналізувавши наукові роботи деяких українських вчених, які присвячені цій проблематиці, дійшли висновку, що не існує єдиного підходу до визначення аналізованого поняття серед науковців. Дослідивши їхні погляди, ми вважаємо, що найбільш актуальним для нашого дослідження є таке визначення категорії «освіта». По-перше, освіта дає знання для визначення певного статусу у суспільстві, вираження свободи і відповідальності, які неможливо досягнути, не будучи освіченим у цих питаннях. По-друге, завдяки освіті ми отримуємо інструмент професіоналізму, за допомогою якого стаємо висококваліфікованими спеціалістами у певній галузі.

У глобальному масштабі інтенсивними темпами розвиваються нові наукові теорії, які не можуть адаптуватися в інформаційному просторі без медіаінструментів. Тому медіа стають основним центром комунікативної системи в мережі Інтернет, яка акумулює трансформації сучасного суспільства. Оскільки ІТ-освіта є основою для інновацій та цифрової трансформації, вона безпосередньо впливає на соціальну структуру. Сукупність цих технологічних змін призводить до виникнення принципово нового типу соціуму – мережевого суспільства. У цьому суспільстві головною цінністю стає інформація, а головним механізмом взаємодії — горизонтальні зв'язки та гнучкі мережі.

Поняття «мережеве суспільство» (network society) уперше з'явилося у науковому дискурсі на початку 1980-х років. Його ввів норвезький дослідник Стейн Брейтен (Stein Braten) у праці «Моделі людини й суспільства» (1981 рік) [15]. Проте ще раніше, приблизно за три роки до цього, британський науковець Джеймс Мартін (James Martin) вживав подібний термін — «wired society», тобто «підключене суспільство». Саме тому деякі дослідники вважають, що ідея мережевого суспільства формувалася поступово, як реакція на технологічні й соціальні зміни другої половини ХХ століття.

Попри це, справжнім засновником концепції мережевого суспільства вважають канадського соціолога Баррі Уеллмана (Barry Wellman)[16]. Він сформулював цілісну соціологічну теорію, у центрі якої — думка, що комп'ютерні мережі фактично є соціальними мережами. Уеллман звертав увагу на те, що технологічні новації не лише полегшують комунікацію, але й змінюють саму структуру соціальних відносин.

На його переконання, сучасні мережеві технології відкрили нові соціальні переваги: збільшення пропускну здатності каналів зв'язку, мобільність завдяки бездротовим технологіям, глобальну доступність інформації та можливість персоналізації взаємодії. Ці чинники сприяли глибокому зсуву від традиційних форм спільнот — «від дверей до дверей» чи «від місця до місця» — до нового типу спільнот, які функціонують за принципом «від людини до людини» або «роль до ролі» [17].

У сучасному цифровому світі люди все частіше взаємодіють не у фізичних громадах, а в онлайн-соціальних мережах, де спілкування відбувається через персональні канали. Така форма комунікації поєднує індивідуальне й технологічне спілкування, утворюючи спільноти, засновані на персоналізованих мережах.

Уеллман визначає цю нову соціальну модель як «мережевий індивідуалізм» (networked individualism). Це означає, що сучасна людина дедалі більше діє як самостійний вузол у глобальній мережі — формує власне коло контактів, підтримує зв'язки з різними групами та активно керує своєю соціальною присутністю [17]. Продовжуючи розробляти концепцію мережевого суспільства, Уеллман розкриває таку проблему сучасних спільнот, як «глокалізація» (поєднання трендів «глобалізації» та «локалізації») [16].

Концепція Баррі Уеллмана отримала подальший розвиток і теоретичне поглиблення в роботах іспанського соціолога Мануеля Кастельса (Manuel Castells) — одного з найвідоміших дослідників інформаційного суспільства.

Саме Кастельс надав цій ідеї системного, міждисциплінарного характеру, поєднавши соціологічний, економічний, культурологічний та технологічний підходи.

Учений наголошує, що соціальна структура епохи інформації має бути визначена як мережеве суспільство, адже воно побудоване на взаємопов'язаних мережах виробництва, влади та досвіду, які формують новий тип культури — культуру віртуальності. Ці мережі функціонують у межах глобальних потоків інформації, фінансів, символів і знань, що долають часові та просторові бар'єри, утворюючи нову форму соціальної взаємодії на планетарному рівні.

Кастельс звертає увагу на те, що мережі як форма соціальної організації існували завжди — ще з ранніх етапів розвитку людства. Проте лише з появою цифрових технологій та комп'ютерних мереж вони набули нового змісту й масштабів. Ці технології забезпечили можливість безперервного розширення, гнучкої перебудови та саморегуляції соціальних і організаційних мереж, що раніше було неможливим через обмеження розміру, складності та керованості таких структур.

У своїх працях Кастельс висуває гіпотезу про формування нової культурної парадигми — культури справжньої віртуальності (culture of real virtuality). Її сутність полягає в тому, що оцифровані мережі мультимодальної комунікації (поєднання тексту, звуку, зображення, відео та інтерактивності) проникли в усі сфери людського життя — від економіки й політики до особистісного досвіду.

Унаслідок цього віртуальність перестала бути окремим виміром чи додатком до реальності — вона стала невід'ємною складовою самої реальності, визначаючи спосіб сприйняття світу, соціальних відносин і культурної ідентичності сучасної людини. Саме тому Кастельс розглядає інформаційне суспільство як мережеву цивілізацію, у якій технології не просто передають інформацію, а формують нові способи буття, мислення та взаємодії [2, 30 р.].

«Усі суспільства інформаційної епохи дійсно пронизані – з різною інтенсивністю – повсюдною логікою мережевого суспільства, чия динаміка поступово абсорбує та підкоряє попередні соціальні форми», – проголошує вчений [2, 18 р.].

У рамках нашого дослідження варто наголосити на принциповій відмінності між мережевим суспільством і попередньою моделлю — інформаційним суспільством епохи домінування телебачення. Якщо інформаційне суспільство базувалося переважно на односторонній комунікації, коли інформаційні потоки спрямовувалися від центру (зокрема від мас-медіа) до масової аудиторії, то мережеве суспільство характеризується багатовекторною, децентралізованою структурою обміну, у якій кожен користувач може бути не лише споживачем, а й творцем інформації.

Мануель Кастельс звертає увагу, що поняття «інформаційне суспільство» вже не відображає суті сучасних соціальних процесів. На його думку, цей термін надто узагальнений і не враховує структурних трансформацій, які принесла епоха цифрових технологій та глобальних мереж. У той час як інформаційне суспільство підкреслює значення інформації як ресурсу, мережеве суспільство акцентує на формах організації та взаємодії, що визначають спосіб її створення, поширення та використання.

Кастельс пропонує відмовитися від традиційної дефініції «інформаційного суспільства» та розглядати сучасний соціум крізь призму мережевих структур, які є справжнім інноваційним елементом нашої доби. Науковець підкреслює, що саме мережі інформаційних технологій стають базовою платформою, через яку відбувається переосмислення економічних, політичних і культурних процесів [1].

Так, на думку М. Кастельса, «починаючи з 70-х років, у світі паралельно розпочались три важливі і незалежні між собою процеси: інформаційно-технологічна революція, культурні та соціальні рухи 60-х – 70-х років, криза, яка призвело до переструктурування двох тодішніх соціально-економічних систем –

капіталізму та етатизму, що й стало основною причиною появи мережевого суспільства» [1].

Таким чином, мережеве суспільство можна розглядати як суспільство міжособистісних зв'язків, у якому соціальна взаємодія, обмін інформацією, підтримка, відчуття належності до групи та формування соціальної ідентичності здійснюються через мережеві комунікації. У результаті формується новий тип соціального капіталу — мережевий капітал, що базується не на територіальній чи спільнотній близькості, а на взаємозв'язках і довірі, які існують у цифровому просторі.

Останніми роками помітно зростає кількість віртуальних освітніх платформ, які дозволяють отримувати знання без прив'язки до часу чи місця. Прикладом можуть слугувати такі міжнародні платформи, як Coursera, Udemy, edX, а в українському контексті — Prometheus чи Дія.Освіта, які пропонують курси з ІТ, менеджменту та цифрової грамотності. Ці ресурси відкривають доступ до якісного контенту для тисяч слухачів незалежно від розміру чи статусу закладу освіти. Таким чином, університету вже не обов'язково бути великим або елітним, щоб ефективно конкурувати на ринку освітніх послуг: ключовим стає якісний цифровий контент, професійність викладачів і зручність навчальних платформ.

Ще однією важливою рисою ІТ-освіти є багаторазове використання одного й того ж електронного ресурсу. Наприклад, створений відеолекційний курс з програмування може бути адаптований як для бакалаврських програм, так і для курсів підвищення кваліфікації чи корпоративного навчання. Це не лише економить ресурси, але й сприяє стандартизації навчальних матеріалів та підвищенню їхньої якості.

Важливу роль відіграє впровадження нових технологій в освітній процес — зокрема, систем управління навчанням (Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams), інтерактивних інструментів, штучного інтелекту та віртуальної

реальності. Такі технології дозволяють персоналізувати навчання, формувати індивідуальні траєкторії розвитку та забезпечувати гнучкість освітнього процесу.

Розвиток інноваційно-цифрової освіти залежить від низки взаємопов'язаних чинників. Серед них – активна співпраця між університетами, факультетами, підприємствами й інвесторами, що створює єдину екосистему знань та інновацій. Яскравим прикладом може бути співпраця ІТ-компаній з українськими ЗВО, коли бізнес бере участь у формуванні навчальних програм або надає студентам можливості для стажування.

Оновлення освітніх програм у напрямі цифровізації є ще одним важливим аспектом. До традиційних дисциплін поступово додаються курси з аналітики даних, штучного інтелекту, кібербезпеки, цифрового маркетингу тощо. Такий підхід допомагає підготувати студентів до викликів сучасної економіки, орієнтованої на ІТ-технології та інновації.

Крім того, університети активно працюють над зміцненням власного іміджу та підвищенням привабливості цифрових ініціатив. Проведення хакатонів, конференцій, форумів інновацій чи цифрових виставок не лише сприяє поширенню духу інновацій, але й формує позитивний образ університету як відкритого до змін і технологічного розвитку.

У результаті таких процесів поступово формується нова культура освіти — цифрова, інноваційна, орієнтована на гнучкість і креативність. Вона спирається на молоде покоління викладачів та фахівців, які готові працювати в умовах постійних технологічних змін і цифровізації економіки. Таким чином, ІТ-освіта сьогодні — це не просто форма подачі матеріалу, а комплексна трансформація всієї освітньої системи, що поєднує технології, інновації та людський потенціал у єдину динамічну структуру.

Висновки. Розвиток ІТ-освіти в Україні є невід'ємною складовою ширших процесів становлення мережевого суспільства, у якому інформація, знання та

технології стають ключовими ресурсами соціального й економічного прогресу. У такому суспільстві головною цінністю виступає мережевий індивідуалізм, описаний Баррі Уеллманом, а Мануель Кастельс визначає його як основу соціальної структури інформаційної епохи. Українська освітня система поступово адаптується до цих змін, переходячи від індустріальної логіки навчання до цифрової моделі, що базується на відкритості, інтерактивності та персоналізації освітнього процесу.

Сучасна ІТ-освіта в Україні поступово переходить від пасивного споживання інформації до активної участі в її створенні й поширенні, формуючи мережеві спільноти викладачів, здобувачів вищої освіти і розробників. Цей процес супроводжується зміною освітніх цінностей: на перший план виходять гнучкість, мобільність, співпраця, інноваційність та самонавчання. Університети перетворюються з традиційних інституцій на динамічні цифрові хаби, здатні генерувати нові знання, сприяти стартап-культурі та створювати умови для самореалізації молоді.

Водночас формування цифрової освіти неможливе без узгодженої нормативно-правової бази. Сьогодні в Україні існує значний масив правових актів, що регулюють різні аспекти освітнього процесу, проте відсутній єдиний кодифікований документ, який би системно визначав правові механізми розвитку ІТ-освіти. Така ситуація зумовлює потребу у створенні національної стратегії цифрової освіти, що забезпечить єдність державної політики, стандартизацію цифрових компетентностей і підтримку інноваційних ініціатив.

Отже, ІТ-освіта в Україні в контексті мережевого суспільства виступає не лише освітнім явищем, а й культурною та ціннісною трансформацією, що змінює способи мислення, взаємодії та професійного розвитку людини. Вона формує нову освітню парадигму, у якій знання стають спільним продуктом взаємодії, технології — інструментом самореалізації, а людина — центральною ланкою глобальної мережі майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Castells M. Materials for an exploratory theory of network society. *The British Journal of Sociology*. 2000. No. 51. P. 5–24. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1468-4446.2000.00005.x>
2. Castells M. *The Rise of the Network Society (The Information Age: Economy, Society and Culture, Volume 1)*. 2nd ed. Oxford : Wiley Blackwell Publ., 2010. Vol. 1. 594 p. DOI: 10.1002/9781444319514.
3. Bauman Z. *Liquid modernity*. Cambridge : Polity Press, 2008. 232 p.
4. Tapscott D. *Grown Up Digital: How the Net Generation is Changing Your World*. New York : McGraw-Hill, 2008. 384 p.
5. Bell D. *The Coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting*. New York : Basic Books, 1973
6. Toffler A. *The Third Wave*. New York : Bantam Books, 1980
7. Siemens G. Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*. 2005. Vol. 2, № 1. P. 3–10.
8. Baudrillard J. *Simulacres et simulation*. Paris : Galilée, 1981. 235 p.
9. Turkle S. *Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other*. New York : Basic Books, 2011. 384 p.
10. Дацюк, С. Декларація громад людства. *Хвиля*. 2014. 10 квітня. Режим доступу: <https://hvylya.net/analytics/society/deklaratsiya-obshhinchelovechestva.html>
11. Зернецька О.В. Глобальна комунікація: монографія /Ольга Василівна Зернецька. Київ, Наукова думка, 2017. 350 с.
12. Bauman Z. *Liquid modernity*. Cambridge : Polity Press, 2008. 232 p.
13. Єршов М. О. Тенденції розвитку ІТ-освіти в Незалежній Україні : монографія. Київ : Видавництво Людмила, 2023. 350 с.

14. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 05.10.2025).
15. Braten S. *Models of Man and Society: A Study in the Communication of Self*. Oslo : Universitetsforlaget, 1981.
16. Wellman B. Little Boxes, Glocalization, and Networked Individualism. *Digital Cities II: Computational and Sociological Approaches* / Ed. by M. Tanabe, P. van den Besselaar and T. Ishida. Berlin : Springer-Verlag, 2002. P. 11–25. DOI: https://doi.org/10.1007/3-540-45636-8_2.
17. Wellman B. Physical place and cyberplace: the rise of networked individualism. *International Journal of Urban and Regional Research*. 2001. Vol. 25, Iss. 2. P. 227–252. DOI: <https://doi.org/10.1111/1468-2427.00309>.
18. Цифрова трансформація освіти і науки в Україні : монографія / за ред. О. В. Овчарук. Київ : Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, 2024.
19. Trends Shaping Education 2025. Paris : OECD Publishing, 2025. 160 p. DOI: 10.1787/ee6587fd-en.